

ЮРИДИЧНА ДОПОМОГА, ЯКА ГАРАНТУЄТЬСЯ ДЕРЖАВОЮ, В РЕСПУБЛІЦІ МОЛДОВА

ДОВІДНИК
КОРИСТУВАЧА

16 PEACE, JUSTICE
AND STRONG
INSTITUTIONS

Національна Рада з Юридичної Допомоги,
яка гарантується державою

**ЮРИДИЧНА ДОПОМОГА,
ЯКА ГАРАНТУЄТЬСЯ
ДЕРЖАВОЮ,
В РЕСПУБЛІЦІ МОЛДОВА**

ДОВІДНИК
КОРИСТУВАЧА

Кишинів, 2023

Автор: Серджиу Кируца, координатор Кишинівського територіального відділення Національної Ради з Юридичної Допомоги, яка гарантується державою

Роздрукувати: Редакційно-поліграфічний Будинок „Bons Offices”
вул. Фердеулуй 4/6, MD-2005, мун. Кишинів
Tel.: +(373) 22 500 894
E-mail: bons@bons.md

Suedia
Sverige

 **BIECTIVELE
DE DEZVOLTARE
DURABILA**

Зміст

1.	Вступ	4
2.	Первинна юридична допомога, яка гарантується державою	5
3.	Надання первинної юридичної допомоги, яка гарантується державою, та взаємодія параюриста з територіальними бюро НРЮДГД (схема)	8
4.	Кваліфікована юридична допомога, яка гарантується державою (з кримінальних та некримінальних справ)	9
5.	Термінова юридична допомога	17
6.	Порядок надання заяв та запиту для надання кваліфікованої юридичної допомоги, яка гарантується державою	22
7.	Порядок надання онлайн запитів представникам правоохоронних органів або судових інстанцій та заяв про надання юридичної допомоги, яка гарантується державою, безпосередньо одержувачами допомоги	25
8.	Надання кваліфікованої юридичної допомоги, яка гарантується державою (схема)	30
9.	Відшкодування витрат на надання кваліфікованої юридичної допомоги, яка гарантується державою	31
10.	Нормативна база, яка регламентує систему юридичної допомоги, яка гарантується державою, в Республіці Молдова	32
11.	Контактні дані	34

Вступ

Юридична допомога, яка гарантується державою — це надання юридичних послуг за рахунок коштів державного бюджету особам, у яких відсутні достатні фінансові кошти для оплати таких послуг (юридичні консультації, наймання адвоката).

Основним нормативним актом, який регулює цей вид юридичної допомоги, є Закон про юридичну допомогу, яка гарантується державою №198/2007, (Офіційний монітор Республіки Молдова, 2007 р., № 157–160, ст.614). Нормативний акт набув чинності 1 липня 2008 року.

Юридична допомога, яка гарантується державою, надається всім громадянам Республіки Молдова у встановленому законом порядку. Іноземні громадяни та особи без громадянства користуються юридичною допомогою, яка гарантується державою, тільки в процедурах або справах, які відносяться до компетенції органів публічної влади та судових інстанцій Республіки Молдова.

Юридична допомога, яка гарантується державою, підрозділяється на наступні види допомоги:

- **ПЕРВИННА** юридична допомога та
- **КВАЛІФІКОВАНА** юридична допомога (звичайна та термінова).

2

Первинна юридична допомога, яка гарантується державою

- **Первинна юридична допомога уявляє собою:**
 - Надання інформації про правову систему Республіки Молдова, чинних нормативних актах, правах та зобов'язаннях суб'єктів права, заходах застосування та реалізації прав в судовому та позасудовому порядку;
 - надання консультацій з юридичних питань;
 - надання допомоги з оформлення документів юридичного характеру;
 - інші види допомоги, які не підпадають під визначення кваліфікованої юридичної допомоги.
- Первинна юридична допомога надається всім особам, незалежно від рівня їхніх прибутків, параюристами та громадським об'єднанням, які спеціалізуються на наданні юридичної допомоги.
- Для одержання первинної юридичної допомоги заявник звертається з письмовою або усною заявою до суб'єктів, які є уповноваженими законом надавати таку допомогу (параюристам або спеціалізованим громадським об'єднанням) за місцем проживання.
- Допомога надається негайно в момент звернення. У випадку неможливості негайного надання допомоги, заявнику повідомляють про дату та час прийому, який повинен відбутись не пізніше ніж протягом трьох днів з моменту надання письмової або усної заяви.
- Якщо в процесі надання первинної юридичної допомоги встановлено необхідність надання кваліфікованої юридичної допомоги (призначення адвоката для надання юридичної допомоги, яка гарантується державою), параюрист припиняє надання первинної юридичної допомоги та направляє заявника до територіального бюро, повідомляючи

його про умови одержання такої допомоги з наданням йому допомогу в оформленні заяви, за запитом.

Параюристи

Параюристи – це особи, які користуються авторитетом в місцевій спільноті, які мають неповну юридичну або повну вищу освіту, які не займаються адвокатською діяльністю та допущені після спеціального навчання до надання членам спільноти первинної юридичної допомоги за рахунок коштів, призначених для надання юридичної допомоги, яка гарантується державою, згідно положенню про статус та кваліфікацію параюристів.

Параюристи здійснюють свою діяльність в сільських спільнотах (селах, комунах). Як правило, офіс параюриста знаходиться в примірті населеного пункту, в якому він здійснює свою діяльність.

Параюрист відіграє велику роль в правовій системі країни через те що він допомагає юридичними порадами особам, які не можуть звернутися до адвоката, тобто надає первинну юридичну допомогу, працюючи з одержувачами допомоги для того, що допомогти вирішити його проблеми юридичного характеру.

Для того щоб дізнатись, в яких населених пунктах країни на цей час працюють параюристи, якою є їх роль та функції, а також для того, щоб знайти прості відповіді на юридичні питання або поставити параюристу питання онлайн, відвідайте веб-сторінку www.parajurist.md.

Спеціалізовані громадські об'єднання

Громадські об'єднання, які спеціалізуються на наданні юридичної допомоги надають первинну та кваліфіковану юридичну допомогу, яка гарантується державою, за виключенням представництва в кримінальному процесі та провадженнях у справах про правопорушення.

НАПМ є неурядовою та неполітичною організацією.

Мета Асоціації:

- конфіденційне надання громадянам базових юридичних знань через мережу компетентних комунітарних параюристів в межах чіткої,

N.B.

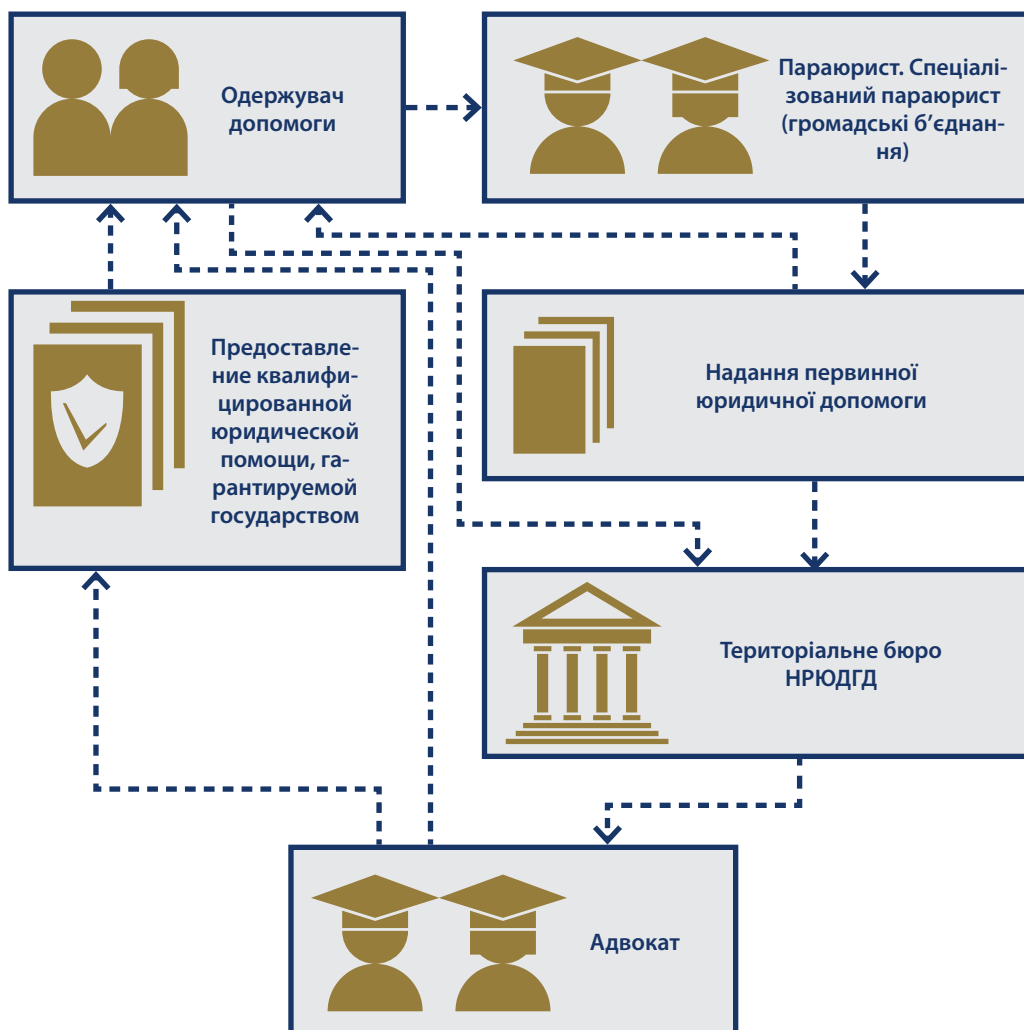
В травні 2017 року параюристи створили громадське об'єднання **Національна Асоціація Параюристів Республіки Молдова (НАПМ)** (див. рубрику «Контактні дані»).

передбачуваної і такої яка зорієнтована на інтереси та розвиток законодавчої бази.

Задачі асоціації:

- підвищення рівня юридичних знань в особистому розвитку комунітарних параюристів - членів асоціації;
- підвищення рівня юридичних повноважень в яких, здійснюють діяльність члени асоціації, та рівня розуміння місцевими органами влади ролі параюристів; а також
- покращення відносин з відповідними національними органами влади та зовнішніми донорами

Надання первинної юридичної допомоги та взаємодія параюрист - одержувач допомоги - територіальне бюро НСЮПГГ

4

Кваліфікована юридична допомога, яка гарантується державою

Однією з основних форм юридичної допомоги, яка гарантується державою, є кваліфікована юридична допомога. Цей вид юридичної допомоги полягає в наданні адвокатом юридичних консультацій, оформлення документів юридичного характеру, представництво та/або захисті осіб в органах кримінального переслідування або в судових інстанціях.

Кваліфікована юридична допомога надається з метою:

- захисту інтересів підозрюваної особи, обвинуваченого, підсудного, захист та представлення інтересів засудженого в кримінальному процесі;
- захист інтересів особи в цивільному процесі, в адміністративному судочинстві та в провадженні зі справ про правопорушення (некримінальні справи).

Кваліфікована юридична допомога надається як з урахуванням рівня прибутку особи, так і незалежно від рівня його прибутку.

Кваліфікована юридична допомога, яка гарантується державою, надається **незалежно від рівня прибутків** особи за наступних умов:

З некримінальних справ:

- особам, які мають право на обов'язкову юридичну допомогу на підставі пунктів а) та с) статті 77 Цивільного процесуального кодексу Республіки Молдова, а також статті 151 Цивільного кодексу Республіки Молдова, а саме:
 - Якщо місце проживання відповідача є невідомим (пункт а) статті 77 Цивільного процесуального кодексу);

- У випадку надання заяви про встановлення, зміну або скасування заходу судового захисту (стаття 306 Цивільного процесуального кодексу);
 - Під час розгляду клопотань потерпілого про застосування заходів із захисту (стаття 2786 Цивільного процесуального кодексу) (у випадку надання скарги про домашнє насильство);
 - У випадках, коли є необхідною госпіталізація до психіатричної лікарні (стаття 316 Цивільного процесуального кодексу);
 - в будь-якій процедурі, яка здійснюється органом опіки та піклування в інтересах неповнолітнього, який досягнув десятирічного віку (стаття 151 Цивільного кодексу)
- особам, які підозрюються у вчиненні правопорушення, за яке передбачене покарання у вигляді арешту за правопорушення;
 - особам, до яких може бути застосовано покарання у вигляді видворення в межах процедури розгляду справ про правопорушення;
 - особам, по відношенню до яких вимагається заміна покарання у вигляді штрафу або неоплачуваної праці на користь суспільства на покарання у вигляді позбавлення волі або арешту за правопорушення;
 - особам, які є одержувачами соціальної допомоги, яка встановлена відповідно до чинного законодавства, протягом шести календарних місяців, які передують місяцю надання запиту;
 - особам, які надали заяву про надання притулку в межах процедури з надання притулку;
 - іноземцям, по відношенню до яких здійснюються процедури, які пов'язані з застосуванням або подовженням заходу з взяття на державне утримання;

з кримінальних справ:

- особам, які потребують термінової юридичної допомоги у випадку затримання в рамках кримінального процесу;
- особам, які потребують термінової юридичної допомоги у випадку надання заяви про застосування заходів захисту відповідно до статті 2151 Кримінально-процесуального кодексу Республіки Молдова або у випадку надання скарги про вчинення насильства в сім'ї або злочину, який відноситься до статевих;
 - у випадках, які передбачені пунктами 2)-13) частини (1) статті 69 Кримінально-процесуального кодексу Республіки Молдова, якщо: підозрювана особа, обвинувачена особа, підсудна особа зустрічається з труднощами під час самостійного захисту, з німою, глухою, сліпою

або такою, яка має інші істотні порушення мови, слуху, зору, а також фізичні або психічні недоліки;

Примітка: особи, які через свої фізичні або психічні недоліки не можуть самостійно виконувати своє право на захист, зокрема, особи, які страждають на істотні дефекти зору, слуху або мови, в результаті якого людина втратила повністю або частково здатність розуміти і відтворювати сприймане, або страждає на анатомічні дефекти або хронічні захворювання, які, хоча і не обмежують можливості підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, але позбавляють його можливості використовувати всі засоби та методи, які передбачені законом для захисту від пред'явленого звинувачення. До осіб, які не можуть самостійно реалізувати своє право на захист, відносяться також особи, яких визнано осудними, але які постійно або тимчасово страждають від певних кризових і депресивних станів, а також особи, які здатні реалізувати свої права і визнані осудними, але через свою неграмотність не є здатними самостійно реалізувати своє право на захист, та інші особи, які з будь-яких причин не можуть реалізувати своє право на захист.

- підозрюваний, обвинувачений, підсудний не володіє або недостатньо володіє мовою, якою здійснюється кримінальний процес;
- підозрюваний, обвинувачений, підсудний є неповнолітнім;
- підозрюваний, обвинувачений, підсудний є військовослужбовцем термінової служби;
- підозрюваному, обвинуваченому, підсудному пред'явлено звинувачення у вчиненні тяжкого, особливо тяжкого або надзвичайно тяжкого злочину;
- підозрюваний, обвинувачений, підсудний перебуває під вартою в якості запобіжного заходу або направлений на психіатричну експертизу за умов стаціонару;
- інтереси підозрюваних, звинувачених і підсудних суперечать один одному, і принаймні одному з них допомагає захисник;
- у справі бере участь захисник потерпілої сторони, або цивільної сторони;
- інтереси правосуддя вимагають його участі в судовому засіданні першої, апеляційної і касаційної інстанцій, а також під час розгляду справи у виключному порядку оскарження;

Примітка: встановлення факту, якщо інтереси правосуддя вимагають обов'язкового надання юридичної допомоги, здійснюється судовою інстанцією і залежить від:

- складності справи – чим складніше справа, тим більшою є необхідність з надання обов'язкової юридичної допомоги адвокатом;
- здібності підозрюваного, звинуваченого або підсудного захищати себе – під час встановлення цього критерію слід враховувати здібності, знання і уміння кожної окремої особи;
- важливості і небезпеки злочину, у вчиненні якого підозрюється або звинувачується особа, та можливий вирок. Один лише цей критерій може виправдати необхідність обов'язкового надання юридичної допомоги
 - кримінальний процес здійснюється стосовно особи, яка не є здатною усвідомлювати свої дії або керувати ними, яка обвинувачується у вчиненні діянь, які завдають шкоди, або по відношенню до особи, яка страждає на душевний розлад після вчинення таких діянь;
 - кримінальний процес відбувається у зв'язку з реабілітацією особи, яка померла на момент розгляду справи;
 - необхідно забезпечити захист підозрюваного, обвинуваченого, підсудного в ході заслуховування неповнолітнього в порядку, передбаченому статтею 1101 Кримінального процесуального кодексу Республіки Молдова;
- дітям, які стали жертвами злочину;
- жертвам домашнього насильства;
- жертвам злочинів, які відносяться до статевих, незалежно від рівня прибутку;
- жертвам злочинів, які відносяться до статевої сфери;
- жертвам тортур, нелюдяного або принижуючого гідність поведіння;
- жертвам торгівлі людьми;
- юридичним особам, які передбачені частиною (22) статті 521 Кримінально-процесуального кодексу.

Кваліфікована юридична допомога, яка гарантується державою, надається в залежності від рівня прибутку особи у випадках:

з некримінальних справ:

- особам, які потребують юридичної допомоги в провадженні у справах про правопорушення, в цивільних процесах та адміністративному судочинстві, складних з юридичної або процесуальної точки зору, які не мають в своєму розпорядженні достатніх коштів для сплати цих послуг;

з кримінальних справ:

- особам, які потребують юридичної допомоги з кримінальних справ, але які не мають в розпорядженні достатніх коштів для сплати цієї послуги, якщо цього потребують інтереси правосуддя.

В таких випадках кваліфікована юридична допомога надається особам, середньомісячний прибуток яких є нижчим за прожитковий мінімум на душу населення по країні.

Розмір прожиткового мінімуму визначається щоквартально, на підставі розрахунків, які здійснюються Національним бюро статистики, відповідно до Положення про порядок розрахування розміру прожиткового мінімуму, яке затверджено Постановою Уряду № 285/2013 (www.statistica.md).

Під час розрахування розміру прибутку особи, яка потребує юридичної допомоги, яка гарантується державою, враховуються його середньомісячний прибуток та заробітки за шість календарних місяців, які передують місяцю надання заяви. Рівень середньомісячного прибутку розраховується виходячи з середньомісячного прибутку сім'ї відповідно до кількості членів сім'ї.

Методологія розрахунку прибутку та рівень доходів, що дозволяє надавати кваліфіковану юридичну допомогу, яка гарантується державою, а також форма декларації про прибуток є затвердженими Постановою Уряду №1016/2008 (Офіційний монітор Республіки Молдова, 2008 р. № 167–168, ст. 1018).

Для одержання кваліфікованої юридичної допомоги в залежності від рівня прибутку особи, ка звернулася до територіальні бюро НРЮДГД, надає декларацію про прибуток у встановленій формі із зазначенням персонального ідентифікаційного номера (IDNP). До декларації додаються наступні документи:

1. довідка про склад сім'ї;
2. довідка з місця роботи про середньомісячний прибуток за останні шість місяців;
3. довідка Національної каси соціального страхування про щомісячну соціальну допомогу.

У випадку встановлення відсутності підтверджуючих документів, які замовляються, заява не приймається до розгляду.

Порядок надання кваліфікованої юридичної допомоги

Надання кваліфікованої юридичної допомоги забезпечується територіальними бюро НРЮДГД в зоні діяльності апеляційних палат шляхом розгляду заяв і документів, які надаються особами, які запитують юридичну допомогу,

ухваленням рішення про надання такої допомоги і призначенням адвокатів, які надаватимуть кваліфіковану юридичну допомогу.

Кваліфікована юридична допомога надається призначеними на підставі рішення координаторів територіальних бюро публічними адвокатами і адвокатами, що надають юридичну допомогу за запитом.

У кримінальних справах кваліфікована юридична допомога може бути запитана на будь-якій стадії кримінального процесу, а в цивільних справах - до початку процесу.

Заява про надання кваліфікованої юридичної допомоги може надаватися:

1. до офісу територіального бюро НРЮДГД за місцем проживання або до судової інстанції;
2. в режимі онлайн на веб-сторінці www.snaajgs.md (із застосуванням електронного підпису, сайт www.snaajgs.md, зв'язаний з АИС Національної ради з юридичної допомоги, яка гарантується державою (Рубрика «Формуляри»));
3. електронною поштою;
4. за допомогою послуг поштового зв'язку.

Заява надається зацікавленою особою, або її родичами, або представниками особисто або з використанням вищезазначених засобів.

N.B.

Надання вищезазначених документів є обов'язковим для одержувачів юридичної допомоги, яка гарантується державою, лише за запитом територіальних бюро НРЮДГД і лише у випадку, якщо територіальні бюро НРЮДГД не можуть одержати доступу до відповідної інформації з баз даних, що містять інформацію, яка є необхідною для встановлення права одержувача допомоги на отримання безкоштовної юридичної допомоги, що гарантується державою.

У випадку обов'язкової участі захисника в цивільному процесі заява надається судовою інстанцією безпосередньо до територіального бюро, без необхідності надання заяви одержувачем юридичної допомоги, яка гарантується державою.

В наданні кваліфікованої юридичної допомоги, яка гарантується державою, може бути відмовлено у випадку якщо:

- заява про надання юридичної допомоги є необґрунтованою;
- з наданих документів випливає, що особа не має права, за захистом якого вона звернулася за правовою допомогою;
- особа здатна в повному обсязі покрити витрати на надання юридичних послуг за рахунок свого майна, за виключенням майна, на яке, відповідно до чинного законодавства не може бути звернено стягнення;
- заява пов'язана з комерційною діяльністю заявника;
- вартість позову є нижчою за половину прожиткового мінімуму, який розрахований в затвердженому Урядом порядку;
- заявнику вже надається кваліфікована юридична допомога з цієї справи;
- заява пов'язана з відшкодуванням шкоди, заподіяної внаслідок захисту честі, гідності та ділової репутації;
- заяву пов'язано з порушенням права сусідства, за виключенням випадків, коли мова йде про усунення загрози обвалення, дотримання відстані для споруд, межових спорих.

Відмова у наданні кваліфікованої юридичної допомоги повинна бути обґрунтованою і може бути оскарженою до адміністративного суду протягом 15 робочих днів з дня ухвалення рішення.

Одержувач кваліфікованої юридичної допомоги, яка гарантується державою, має наступні права:

- для отримання юридичної допомоги просити про призначення певного адвоката з числа включених до Національного реєстру осіб, що надають юридичну допомогу, яка гарантується державою, зазначивши його ім'я в заяві, яка надсилається на адресу територіального бюро
- клопотати про заміну адвоката, якого призначено для надання юридичної допомоги, на підставі обґрунтованої письмової заяви, яка надається або безпосередньо до територіального бюро, або до органу кримінального переслідування (інспекторат поліції, прокуратуру), або

Під час призначення адвоката, координатор територіального бюро повинен враховувати зазначене в заяві побажання заявника про призначення конкретного адвоката, ступінь його залучення до виконання інших рішень про надання кваліфікованої юридичної допомоги, а також інші обставини, які мають значення для вирішення питання;

до судової інстанції, які повинні ухвалити рішення щодо цього питання, відповідно повідомивши територіальне бюро;

Одержувач кваліфікованої юридичної допомоги, яка гарантується державою, є зобов'язаним:

- співпрацювати з адвокатом, якого призначено для надання такої допомоги;
- надавати достовірну інформацію стосовно справи, по відношенню до якої запитується допомога;
- негайно надавати суб'єктам, які є уповноваженими надавати кваліфіковану юридичну допомогу, або органам, що здійснюють процесуальні дії, будь-яку інформацію про зміну обставин, що стали підставою для надання кваліфікованої юридичної допомоги;
- відмовитись від сплати будь-яких грошових сум адвокату, якого призначено для надання юридичної допомоги, яка гарантується державою, за послуги, які надаються цим адвокатом;
- відшкодувати витрати для надання юридичної допомоги, якщо він отримав кваліфіковану юридичну допомогу в результаті надання помилкової або недостовірної інформації, зокрема інформації про своє матеріальне становище, введення в оману територіального бюро, або якщо в ході судового розслідування або виконання судового рішення його матеріальне становище змінилося таким чином, що він повністю або частково втратив право на здобуття кваліфікованої юридичної допомоги.

N.B.

Заміна адвоката може відбуватись виключно в наступних випадках:

- на підставі обґрунтованого письмового запиту особи, яка звернулася за наданням кваліфікованої юридичної допомоги;
- на підставі обґрунтованого письмового запиту адвоката, який надає кваліфіковану юридичну допомогу;
- у разі виявлення конфлікту інтересів або інших обставин, які унеможливають участь призначеного адвоката щодо надання кваліфікованої юридичної допомоги у певній справі.

5

Термінова юридична допомога

що розуміється під терміною юридичною допомогою, і хто має право на отримання термінової юридичної допомоги?

Термінова юридична допомога – один з видів кваліфікованої юридичної допомоги, яка гарантується державою. Такий вид юридичної допомоги надається:

- будь-якій особі, яку затримано в рамках кримінального процесу або провадження у справі про правопорушення, на весь період затримання, включаючи розгляд клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді попереднього арешту;
- підозрюваному, обвинуваченому або підсудному під час розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді попереднього арешту, якщо у нього немає захисника або повідомлений захисник не з'явився у засідання з розгляду клопотання;
- будь-якій особі, яку затримано в межах провадження у справі про правопорушення, у випадках, коли орган який здійснив затримання/ посадова особа звернувся до судової інстанції з клопотанням про застосування запобіжного заходу у вигляді арешту за правопорушення;
- особам, які потребують термінової юридичної допомоги, в разі надання заяви про вживання заходів з захисту, відповідно до статті 2151 Кримінально-Процесуального кодексу Республіки Молдова або в разі надання скарги стосовно вчинення насильства в сім'ї або ставих злочинів.

Термінова юридична допомога надається всім громадянам Республіки Молдова, незалежно від рівня прибутку, а іноземним громадянам та апатридам термінова юридична допомога надається лише в процесах або справах, що відносяться до компетенції органів публічного управління і судових інстанцій Республіки Молдова.

На який період надається термінова юридична допомога?

Термінова юридична допомога надається в рамках кримінального процесу на весь період затримання особи до моменту:

- звільнення особи;
- постанови ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді попереднього арешту;
- відмови від захисника відповідно до положень Кримінально-процесуального кодексу Республіки Молдова.

В межах провадження у справі про правопорушення термінова юридична допомога надається до розгляду судовою інстанцією питання стосовно вживання запобіжного заходу у вигляді арешту за правопорушення, якщо це передбачено як покарання за вчинене правопорушення.

Адвокат, який надав термінову юридичну допомогу, може продовжити представляти інтереси особи (надавати звичайну кваліфіковану юридичну допомогу, яка гарантується державою) на підставі принципу безперервності, якщо особа відповідає необхідним законам умов для надання кваліфікованої юридичної допомоги, яка гарантується державою.

Хто має право надавати термінову юридичну допомогу?

Термінова юридична допомога надається черговими адвокатами, які внесені до списків чергових адвокатів, згідно графіку чергувань, який затверджено територіальними бюро Національної ради з юридичної допомоги, яка гарантується державою (див. веб-сторінку www.cnajgs.md, розділ «Графіки чергувань адвокатів»).

Черговими адвокатами є адвокати, які виразили готовність надавати термінову юридичну допомогу і є включеними до списку чергових адвокатів згідно статті 33 Закону про юридичну допомогу, яка гарантується державою № 198/2007. В дні чергування адвокати повинні бути на зв'язку цілодобово, перебуваючи в режимі очікування з 08:00 до 08:00 наступного дня.

В кожному територіальному бюро є свій список чергових адвокатів. Щомісячно оформлюється графік чергувань для кожного району території діяльності територіального бюро, а у випадку мун.Кишинів - для кожного сектора (Ботаніка, Буюкань, Центр, Чокана, Ришкань).

У районах або секторах, де не вистачає адвокатів для надання термінової юридичної допомоги, територіальне бюро може включати до графіку чергувань адвокатів з інших населених пунктів. Крім того, територіальне бюро може делегувати іншим особам функції з призначення чергових адвокатів в населених пунктах, які відрізняються від місця проживання, повідомляючи про це судові інстанції, органи кримінального переслідування та інші зацікавлені органи.

Якою є процедура запиту та призначення чергового адвоката для надання термінової юридичної допомоги?

Процедура запиту та призначення чергового адвоката відрізняється в залежності від місця (населеного пункту) та часу запиту.

Оброблення запитів про надання термінової юридичної допомоги в населених пунктах місцезнаходження територіальних бюро (муніципії Кишинів, Белць, Кахул, Комрат) в межах їх робочого часу

В робочий час територіальні бюро в населених пунктах їх місцезнаходження орган кримінального переслідування або орган/посадова особа, яка здійснила затримання, **є зобов'язаним протягом однієї години з моменту затримання особи звернутись до територіального бюро із запитом про призначення чергового адвоката для надання термінової юридичної допомоги.**

Запит про призначення чергового адвоката надається до територіального бюро та повинен містити наступну інформацію: ім'я та вік особи, яку затримано; дата і час затримання; причина затримання; ім'я, бюро і контактні дані, за обставинами, офіцера з кримінального переслідування, органу/посадової особи, якою здійснено затримання, відповідального прокурора або судді, за обставинами; час, місце та передбачувана процесуальна дія, до якої запрошується адвокат.

Заява про призначення чергового адвоката може бути подано до територіального бюро також родичами або представниками затриманої особи (особисто, в режимі онлайн або електронною поштою).

Територіальне бюро повинне зв'язатися з першим за списком адвокатом в графіку чергувань на даний день. Якщо відповідний адвокат не є доступним для виконання запиту, територіальне бюро повинне зв'язатися з наступним в списку графіку чергувань адвокатом. У разі потреби буде встановлений зв'язок з черговими адвокатами, які повинні чергувати в інші дні, поки не буде знайдений доступний адвокат. Черговий адвокат вважається недоступним, якщо він не відповідає на дзвінок протягом півгодини.

Для надання термінової юридичної допомоги адвокат повинен прибути протягом півтори години з моменту одержання запиту від територіального бюро.

Оброблення запитів про надання термінової юридичної допомоги в інших населених пунктах, крім місця знаходження територіальних бюро

Запити про надання термінової юридичної допомоги в інших населених пунктах, крім місць розташування територіальних бюро, незалежно від часу одержання, та запити, які було отримано в місцях розташування територіальних бюро в неробочий час, надаються органом або особою, які здійснили затримання, безпосередньо адвокату, якого зазначено в графіку чергувань.

У зв'язку з цим територіальні бюро складають і затверджують графіки чергувань для кожного району за межами населеного пункту їх місцезнаходження і графік чергувань на період неробочого часу територіального бюро (нічний час) в населеному пункті місцезнаходження і публікують їх на веб-сторінці НСЮПГГ за три дні до завершення місяця.

Якщо перший за списком в графіку чергувань адвокат не є доступним, по черзі здійснюється зв'язок з іншими адвокатами, відповідно до графіку на поточний і наступні дні, поки не буде знайдений доступний адвокат. Черговий адвокат вважається недоступним, якщо він не відповідає на дзвінок протягом півгодини. У виняткових випадках, якщо в населеному пункті/районі/секторі немає жодного доступного чергового адвоката, запит може бути адресований черговому адвокату з іншого населеного пункту/району/сектору, з повідомлення територіального бюро в найкоротший термін, але не пізніше 24 годин з моменту знаходження запиту.

Черговий адвокат повинен прибути до зазначеного в запиті місця протягом півтори години з моменту одержання запиту та підтвердження своєї доступності для прибуття. Адвокат, до якого звернулися за наданням термінової юридичної допомоги, повинен відмовитися від її надання, якщо він не чергує згідно графіку, за винятком випадків, коли чергові на поточний день адвокати і наступні далі по списку в графіку чергувань не є доступними.

Адвокат, з яким зв'язалися поза днем його чергування, повинен переконатися, що черговий цього дня адвокат дійсно зайнятий або недоступний, зв'язавшись з ним за телефоном, і запитати у відповідальній за затримання особи довідку з приводу ситуації, що склалася, та необхідності залучення адвоката в період, що не відноситься до його чергування, яка згодом надається до територіального бюро. Територіальне бюро має право запитати довідку у чергового адвоката, який був зайнятий або недоступний в день його чергування, щоб встановити причину, з якої він не прийняв справу.

Графік чергувань на відповідний місяць, затверджений рішенням координатора територіального бюро, та ордер чергового адвоката є підставою для надання термінової юридичної допомоги.

Графік чергувань затверджується для кожного місяця координатором територіального бюро для кожного сектору/району на підставі термінового рішення. Одержувач термінової юридичної допомоги може перевірити законність явки чергового адвоката на підставі затвердженого рішенням територіального бюро графіка чергувань і ордера адвоката. Таким чином, графік чергувань підтверджує законність призначення відповідного адвоката для надання допомоги в цій справі, без необхідності ухвалення рішення територіальним бюро.

Заяву про призначення чергового адвоката може бути надано черговому адвокату також родичами або представниками особи яку було затримано. Черговий адвокат відповідно до графіку чергувань може прийняти справу, повідомивши про це негайно або в першу годину роботи територіальне бюро, надавши протокол затримання.

Якщо до моменту прибуття чергового адвоката особа яку було затримано уклала за свій рахунок договір з адвокатом, орган або посадова особа, які клопотали про призначення чергового адвоката, є зобов'язаними негайно повідомити територіальне бюро або адвоката, з яким був встановлений зв'язок, про відсутність необхідності надання термінової юридичної допомоги.

У випадку систематичної відмови адвоката від надання термінової юридичної допомоги, в тому числі шляхом ігнорування телефонних дзвінків або необґрунтованого запізнення за запитами компетентних органів в дні чергування за графіком, такі органи, а також одержувачі юридичної допомоги, яка гарантується державою, можуть повідомити про це територіальне бюро з метою виключення адвоката зі списку чергових адвокатів, або Союз адвокатів з метою порушення дисциплінарного провадження по відношенню до відповідного адвоката.

Порядок подання заяви або запиту про надання кваліфікованої юридичної допомоги, яка гарантується державою

A. Особам, які потребують юридичної допомоги з кримінальних справ, але не мають в своєму розпорядженні достатніх коштів для сплати такої послуги, якщо цього вимагають інтереси правосуддя, юридична допомога, яка гарантується державою, надається в залежності від рівня прибутку особи. В такому випадку:

- заява про надання кваліфікованої юридичної допомоги надається до територіального бюро за місцем проживання разом з декларацією про прибутки. За запитом територіального бюро декларація обов'язково супроводжується підтверджуючими документами, які зазначені в додатку до декларації;
- заява про надання кваліфікованої юридичної допомоги може бути надана до територіального бюро, орган кримінального переслідування або судову інстанцію. Заява може бути надана родичами або представниками заявника особисто або поштою;
- рішення про надання кваліфікованої юридичної допомоги ухвалюється координатором територіального бюро и повідомляється заявнику не пізніше ніж протягом трьох робочих днів, а в письмовій формі видається тільки за запитом.

B. Особам, які потребують термінової юридичної допомоги у випадку затримання в межах кримінального процесу або провадження у справі про правопорушення, юридична допомога, яка гарантується державою, надається незалежно від рівня прибутку. В цьому випадку:

- не вимагається надання заяви про надання кваліфікованої юридичної допомоги;
- запит про призначення чергового адвоката надається до територіального бюро або безпосередньо черговому адвокату органом/посадовою особою, яка здійснила затримання;

- призначення чергового адвоката та повідомлення його імені особі або органу/посадовій особі, які здійснили затримання, відбувається протягом трьох годин з моменту одержання запиту;
- за необхідністю, надання термінової юридичної допомоги в неробочий час бюро адвокат отримує запит безпосередньо від особи або органу, який здійснив затримання.

C. Особам, які мають право на одержання обов'язкової юридичної допомоги відповідно до пунктів 2)-13) частини (1) статті 69 Кримінально-процесуального кодексу Республіки Молдова, юридична допомога, яка гарантується державою, надається незалежно від рівня прибутку. В цьому випадку:

- не вимагається подання заяви про надання кваліфікованої юридичної допомоги одержувачем;
- запит про призначення захисника надається до територіального бюро органом кримінального переслідування або судовою інстанцією;
- рішення координатора територіального бюро про надання кваліфікованої юридичної допомоги повідомляється заявнику протягом одного робочого дня з моменту ухвалення та повідомляється в письмовій формі тільки за його вимогою.

D. Особам, які мають право на отримання обов'язкової юридичної допомоги з некримінальних справ, юридична допомога, яка гарантується державою, надається незалежно від рівня прибутків. В цьому випадку:

- заява про одержання кваліфікованої юридичної допомоги не надається;
- запит про призначення захисника надається до територіального бюро судовою інстанцією;
- рішення координатора територіального бюро про надання кваліфікованої юридичної допомоги повідомляється заявнику протягом одного робочого дня з моменту ухвалення і надається в письмовій формі тільки за його запитом.

N.B.

У випадку якщо діти стали жертвою злочину, домашнього насильства, жертвою злочинів, що відносяться статевого злочинів, дитина-жертва злочину або її законні представники, а також жертви домашнього насильства і жертви злочинів, що відносяться до статевої сфери, можуть надати заяву до територіальне бюро, органу кримінального переслідування або судової інстанції. Орган кримінального переслідування або судова інстанція передають заяву і документи, що додаються до неї, до територіальне бюро протягом не більше трьох робочих днів з моменту надання. Рішення про надання кваліфікованої юридичної допомоги приймається координатором територіального бюро і повідомляється заявнику протягом трьох робочих днів, а у письмовій формі видається лише за його вимогою.

E. Особам, які потребують юридичної допомоги в провадженнях у справах про правопорушення, цивільних справах та адміністративному судочинстві, але які не мають достатніх коштів для оплати цих послуг, у випадку складних з юридичної або процесуальної точки зору справ, юридична допомога, яка гарантується державою, надається в залежності від рівня прибутку. В цьому випадку:

- заява про надання кваліфікованої юридичної допомоги надається до територіального бюро разом з декларацією про прибуток. За запитом територіального бюро декларація про прибуток обов'язково супроводжується підтверджуючими документами, які зазначені в декларації;
- заява про надання кваліфікованої юридичної допомоги може бути надана до офісу територіального бюро в режимі онлайн із застосуванням електронного підпису, за допомогою послуг поштового зв'язку, електронною поштою. Заява може бути наданою також родичам або представникам заявника особисто або за допомогою зазначених засобів;
- рішення про надання кваліфікованої юридичної допомоги ухвалюються координатором територіального бюро та повідомляється заявнику протягом трьох робочих днів, а в письмовій формі видається тільки за його запитом.

Порядок надання онлайн запитів представниками правоохоронних органів або судових інстанцій і заяв про надання юридичної допомоги, яка гарантується державою, безпосередньо одержувачами допомоги

Процедура надання запиту/заяви передбачає:

- 1) заповнення опитувальників/запитів/заяв в формі, яка затверджена Національною радою з юридичної допомоги, яка гарантується державою, із дотриманням всіх встановлених вимог/фільтрів/рубрик;
- 2) перед заповненням опитувальників в режимі онлайн необхідно застосувати електронний підпис заявника (судді, прокурора, офіцера з кримінального переслідування), який займається справою, або безпосередньо одержувачів, які мають відношення до справи, для яких запитується призначення адвоката з метою надання юридичної допомоги, яка гарантується державою.

Важливо!

- Кожний заявник/одержувач повинен в обов'язковому порядку зазначити в опитувальниках які заповнюються адресу електронної пошти, бажано особистої, на яку надсилатиметься інформація про рішення, ухвалене територіальним бюро Національної ради з юридичної допомоги, яка гарантується державою.

Опитувальник не вважатиметься повністю заповненим, якщо в ньому не буде зазначено адресу електронної пошти.

- Опитувальник не вважатиметься заповненим повністю, якщо в ньому не будуть заповнені всі обов'язкові пункти і не буде автоматично надсилатись до інформаційної системи статистичного обліку Національної

ради з юридичної допомоги, яка гарантується державою, якщо в ньому відсутній обов'язковий електронний підпис.

Для більшої ефективності встановлено два засоби заповнення та надання опитувальників/запитів/заяв:

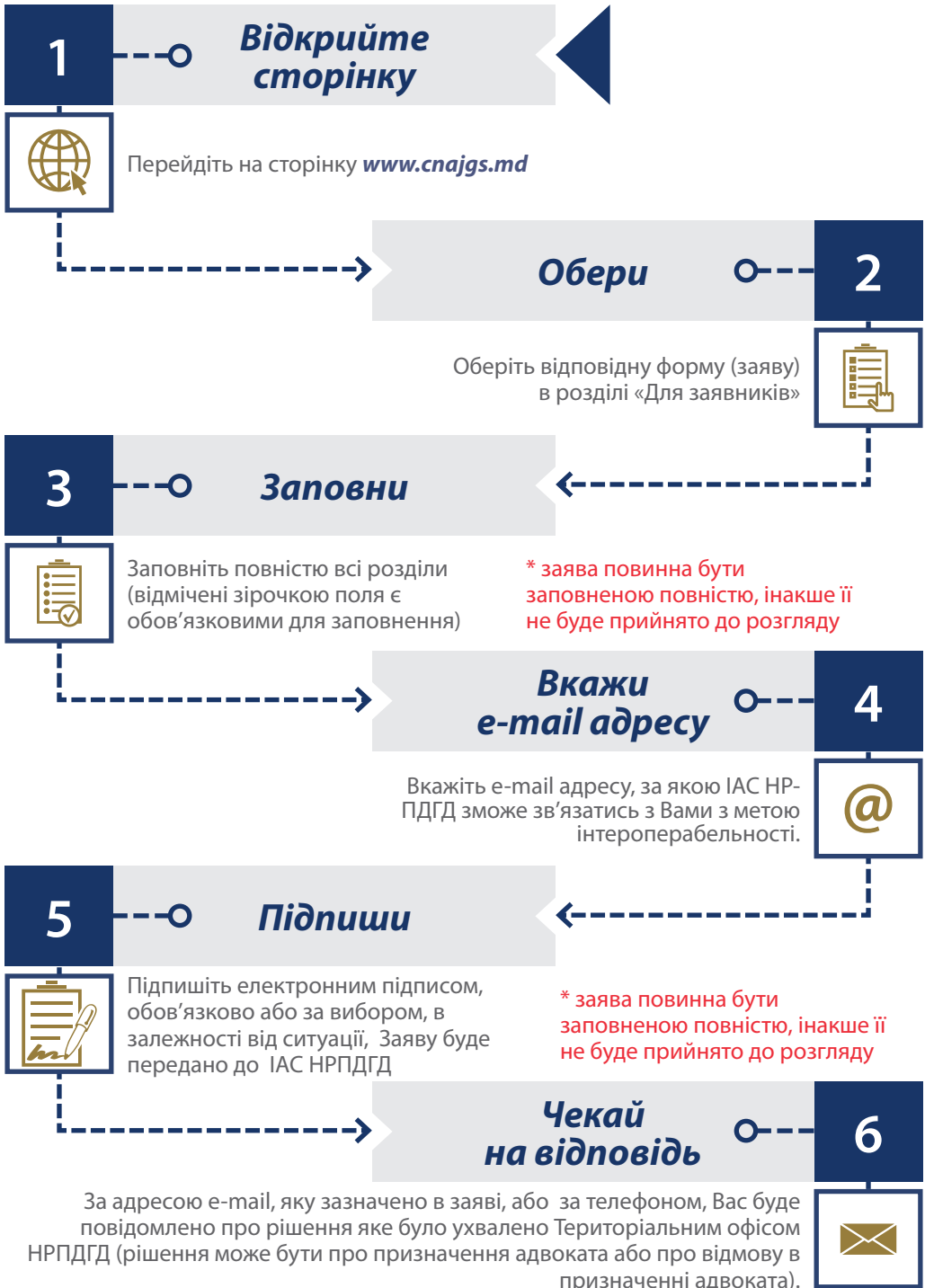
Засіб I (схвалюється до застосування НРЮДГД):

Цей засіб передбачає заповнення опитувальника в режимі онлайн, з обов'язковим зазначенням адреси електронної пошти заявника (судді, прокурора, офіцера з кримінального переслідування), який займається справою, або безпосередніх одержувачів, що беруть участь в справі, для яких вимагається призначення адвоката з метою надання юридичної допомоги, яка гарантується державою. Процес завершується застосуванням електронного підпису. Таким чином заповнений опитувальник автоматично передається в АИС НРЮПДГД, а в результаті обробки запиту територіальним бюро НРЮДГД завдяки принципу інтероперабельності на електронну адресу заявника/одержувача, яку зазначено в запиті, автоматично надходить інформація про рішення яке було ухвалено територіальним бюро НРЮДГД.

З практичної точки зору, цей процес повинен відбуватися наступним чином:

1) заявник/одержувач відкриває веб-сторінку www.cna.jgs.md; 2) відкриває рубрику «Формуляри»; 3) обирає відповідний формуляр (опитувальник/заява); 4) заповнює всі поля формуляру (зірочкою відмічені обов'язкові до заповнення поля); 5) вказує адресу електронної пошти, з якою буде налагоджений зв'язок інтероперабельності через систему АИС НРЮДГД; 6) застосовує електронний підпис (в обов'язковому порядку або за бажанням, в залежності від обставин); 7) запит передається до АИС НРЮДГД; 8) на адресу електронної пошти, яка зазначена в опитувальнику/заяві, автоматично надходить інформація про рішення територіального бюро НРЮДГД (про призначення адвоката, або, по за обставинами, про відмову в призначенні адвоката).

ПРОЦЕДУРА ПОДАННЯ В РЕЖИМІ ОНЛАЙН ЗАЯВ ПРО НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ, ЯКУ ГАРАНТОВАНО ДЕРЖАВОЮ, ЗАЯВНИКАМИ АБО ПРЕДСТАВНИКАМИ ПРАВОВИХ ОРГАНІВ СУДОВИХ ІНСТАНЦІЙ

Засіб II (застосовується у виключених випадках, якщо у заявника немає електронного підпису)

Цей засіб передбачає заповнення опитувальника в веб-форматі шляхом відкриття веб-сторінки <http://formulare.cnajgs.md> в рубриці «Формуляри». Опитувальник генерується автоматично після введення всіх даних про запит, який буде надіслано до територіального бюро НРЮДГД. Опитувальник, який генерується автоматично, можливо завантажити або роздрукувати, а потім надіслати в формі документа PDF на електронну адресу територіального бюро НРЮДГД, за допомогою послуги поштового зв'язку, або надати особисто до офісу територіального бюро.

3 практичної точки зору, цей процес повинен відбуватися наступним чином: заявник/одержувач:

1) відкриває веб-сторінку www.cnajgs.md; 2) відкриває рубрику «Формуляри»; 3) обирає відповідний формуляр (опитувальник/заява); 4) заповнює всі поля формуляру (зірочкою зазначено обов'язкові до заповнення поля); 5) вказує адресу електронної пошти; 6) завантажує або роздруковує заповнений опитувальник; 7) надсилає опитувальник/заяву за електронною адресою ТБ НРЮДГД або за допомогою послуги поштового зв'язку, або надає його особисто до офісу територіального бюро.

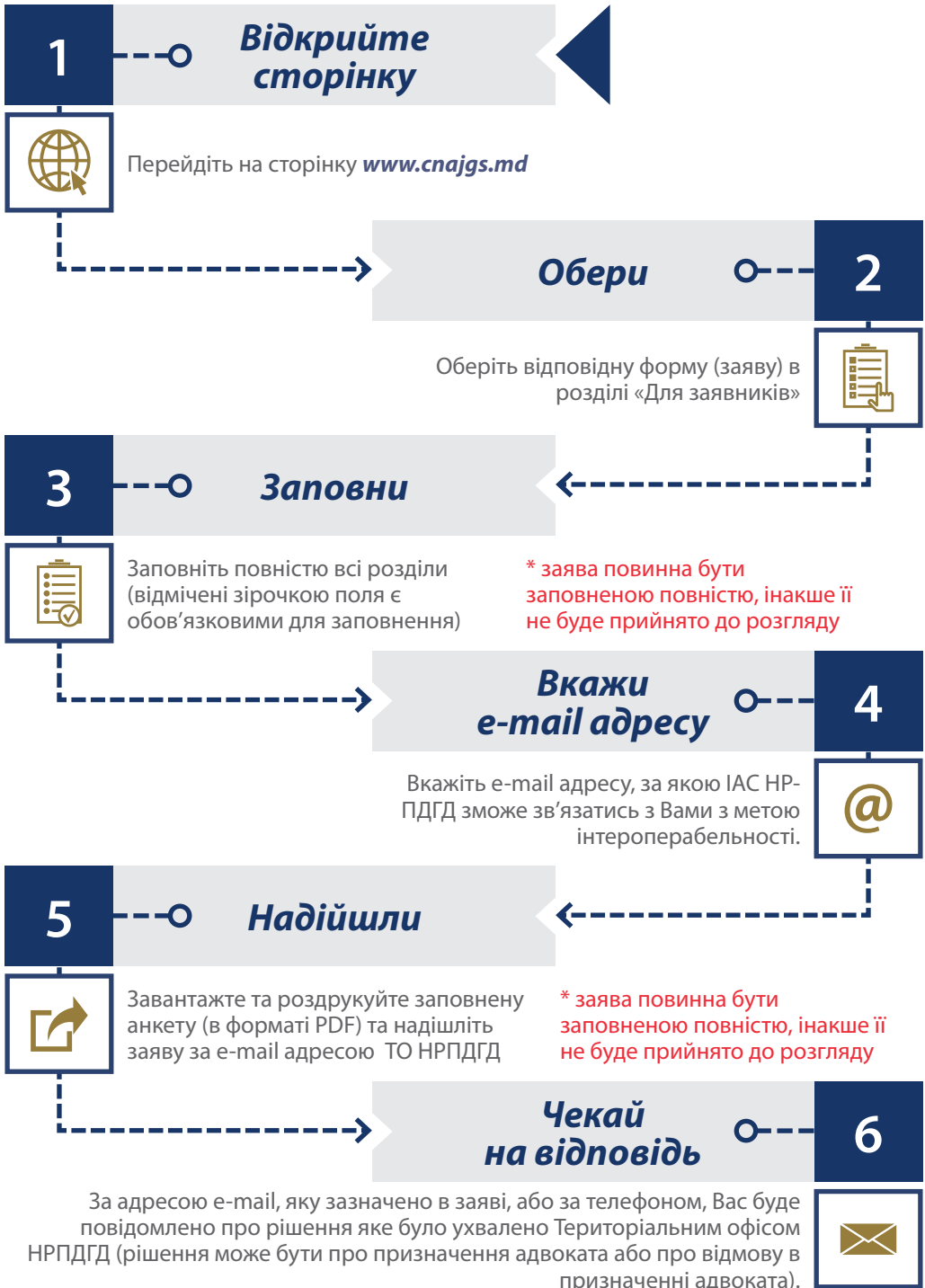
■ Не рекомендується надсилати опитувальники, які заповнені вручну!!!

N.B.

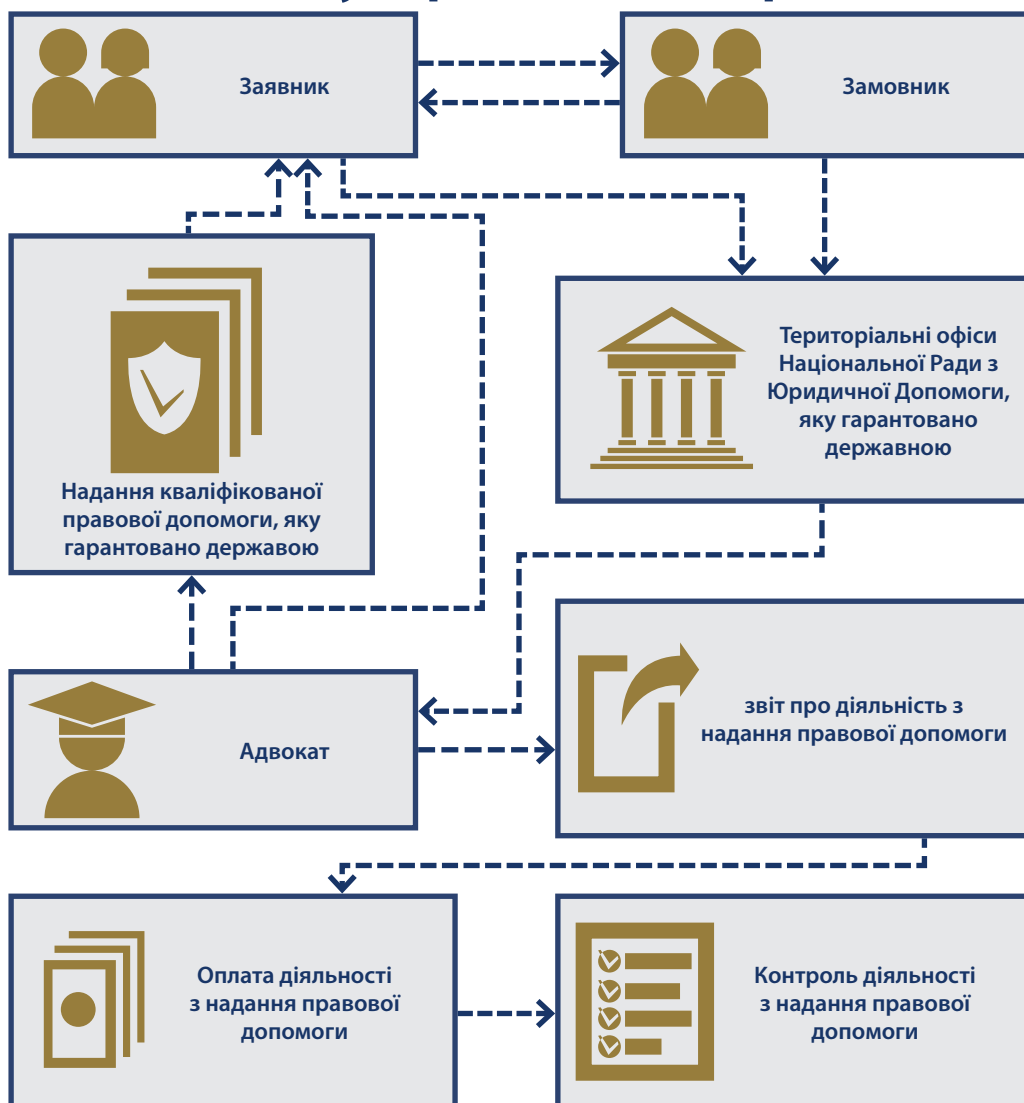
Якщо які-небудь обов'язкові поля не заповнені, опитувальник не зберігається, а у заявника на екрані з'являється повідомлення червоного кольору про помилку, і будуть зазначені поля, які необхідно заповнити, щоб завершити процес.

Оформлення запитів із застосуванням електронного підпису (перший засіб) дозволяє негайно повідомити заявників/одержувачів за електронною поштою про рішення територіального бюро завдяки принципу інтероперабельності між АИС НРЮДГД, веб-сторінкою www.cnajgs.md і платформою Msign. Таким чином підвищується оперативність процесу надання юридичної допомоги, яка гарантується державою, що позитивно впливає на діяльність всіх учасників процесу.

ПРОЦЕДУРА ПОДАННЯ В РЕЖИМІ ОНЛАЙН ЗАЯВ ПРО НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ, ЯКУ ГАРАНТОВАНО ДЕРЖАВОЮ, ЗАЯВНИКАМИ АБО ПРЕДСТАВНИКАМИ ПРАВОВИХ ОРГАНІВ СУДОВИХ ІНСТАНЦІЙ

Надання кваліфікованої юридичної допомоги, яку гарантовано державою

Відшкодування витрат для надання кваліфікованої юридичної допомоги, яка гарантується державою

Одержувачам юридичної допомоги, яка гарантується державою, слід знати, що в деяких випадках в результаті здобуття безкоштовної юридичної допомоги, яка гарантується державою, територіальними бюро НРЮДГД може бути застосований механізм відшкодування витрат на надання кваліфікованої юридичній допомозі, що гарантується державою.

- У випадку ухвалення судового рішення у провадженні з цивільних справ або в адміністративному судочинстві на користь одержувача кваліфікованої юридичної допомоги, витрати на надання кваліфікованої юридичної допомоги відшкоднуються стороною, яка програла процес.
- Одержувач кваліфікованої юридичної допомоги в результаті надання помилкових або недостовірних відомостей, в тому числі про своє фінансове становище, шляхом введення в оману територіальне бюро, є зобов'язаним відшкодувати витрати на надання йому юридичної допомоги.
- Якщо в ході процесу або виконання судового рішення фінансове становище одержувача змінилося таким чином, що право на здобуття кваліфікованої юридичної допомоги було втрачене, повністю або частково, про що територіальне бюро не було повідомлене, особа, яка отримала кваліфіковану юридичну допомогу, зобов'язана відшкодувати витрати з надання юридичній допомозі, яка гарантується державою, з моменту покращення його фінансового становища.

Нормативна база, яка регламентує систему юридичної допомоги, яка гарантується державою, Республіки Молдова

1. **Закон про юридичну допомогу, яка гарантується державою, № 198/2007** (Офіційний монітор Республіки Молдова, 2007 г., № 157–160, ст. 614).
2. **Положення про розмір та порядок оплати послуг адвокатів, які надають кваліфіковану юридичну допомогу, яка гарантується державою**, затверджене Ухвалою Національною радою з юридичної допомоги, яка гарантується державою, № 22/2008 (Офіційний монітор Республіки Молдова, 2009 г., № 10–11, ст. 29).
3. **Положення про процедуру запиту і призначення адвоката для надання термінової юридичної допомоги**, затверджені Постановою Національної ради з юридичної допомоги, яка гарантується державою, № 8/2009.
4. **Положення про моніторинг якості кваліфікованої юридичної допомоги, яка гарантується державою, яка надається адвокатами**, затверджене Постановою Національної ради з юридичної допомоги, яка гарантується державою, № 20/2015.
5. **Положення про функціонування територіальних бюро Національної ради з юридичної допомоги, яка гарантується державою**, затверджене Постановою Національної ради з юридичної допомоги, яка гарантується державою, № 15/2008.

6. **Положення про методику розрахунку прибутку з метою надання кваліфікованої юридичної допомоги, яка гарантується державою**, затверджене Постановою Національної ради з юридичної допомоги, яка гарантується державою, № 1016/2008.
7. **Положення про конкурс з відбору адвокатів для надання кваліфікованій юридичної допомоги, що гарантується державою**, затверджене Постановою Національної ради з юридичної допомоги, яка гарантується державою № 6/2008.
8. **Положення про діяльність параюристів**, затверджене Постановою Національної ради з юридичної допомоги, яка гарантується державою, № 27/2014.
9. **Положення про діяльність державних адвокатів**, затверджене Постановою Національної ради з юридичної допомоги, яка гарантується державою, № 18/2008.
10. **Положення про функціонування адміністративного апарату Національної ради з юридичної допомоги, яка гарантується державою**, затверджене Постановою Національної ради з юридичної допомоги, яка гарантується державою, № 15/2012.
11. **Положення про Національну раду з юридичної допомоги, яка гарантується державою**, затверджене Наказом Міністерства юстиції Республіки Молдова, № 18/2008.

Контактні дані:

Для одержання додаткової інформації стосовно системи надання юридичної допомоги, яка гарантується державою, радимо звернутись до відповідних територіальних бюро НРЮДГД або відвідати веб-сторінку www.cnajgs.md.

Національна рада з юридичної допомоги, яка гарантується державою Адміністративний апарат НРЮДГД

Контактні дані: MD-2068, мун. Кишинів, вул. Алеку Руссо, 1, блок А, тел./факс (022) 31-02-74, 31-02-84 (адміністративний апарат НРЮДГД), www.cnajgs.md, e-mail: aparatus@cnajgs.md

Територіальні бюро Національної ради з юридичної допомоги, яка гарантується державою

Територіальне бюро Кишинів

До його юрисдикції відносяться: муніципій Кишинів (сектори Ботаніка, Буюкань, Центр, Чокана, Ришкань), райони Келерашь, Кріулень, Дубесарь, Яловень, Хинчешть, Орхей, Стрешень, Резина, Аненій Ной, Бендер, Кеушень, Штефан-Воде, Теленешть, Шолденешть, Унгень, Ніспорень.

Контактні дані: MD-2068, мун. Кишинів, вул. Алеку Руссо, 1, блок А 1, каб. 32, 34, 35, 36, тел. / факс (0-22) 49-69-53, 49-63-39, e-mail: ot_chisinau@cnajgs.md

Територіальне бюро Белць

До його юрисдикції відносяться: муніципій Белць, райони Брічень, Дондушень, Дрокія, Єдинец, Фелешть, Флорешть, Глодень, Окніца, Ришкань, Синджерей, Сорока.

Контактні дані: мун. Бельці, вул. Міхай Садовяну, 2, каб. 4, тел./факс (0-231) 61-316, 22-811, 068551122, e-mail: ot_balti@cnajgs.md

<p>Територіальне бюро Кахул</p>	<p>До його юрисдикції відносяться: муніципій Кахул, райони Кантемир і Тараклія. Контактні дані: м. Кахул, вул. Індепенденцей, 6, каб. 224, 226, тел./факс (0–299) 20–413, e-mail: ot_cahul@cnaajgs.md</p>
<p>Територіальне бюро Комрат</p>	<p>До його юрисдикції відносяться: муніципій Комрат, райони Чадир-Лунга, Вулкенешть, Чимішлія, Басарабьяска, Леова. Контактні дані: м. Комрат, вул. Третьякова, 42, тел./факс (0–298) 28–853, e-mail: ot_comrat@cnaajgs.md</p>
<p>Національна асоціація параюристів Республіки Молдова (НАПМ)</p>	<p>Виконавчий директор: Віолета Одажіу, тел. +37368686472 www.parajurist.md, e-mail: info.anpm@gmail.com</p>

 Suedia
 Sverige

Цей довідник розроблений в рамках проекту «Консолідація ефективності та доступу до правосуддя в Молдові», впровадженого Програмою розвитку ООН (PNUD) в Молдові та фінансованого Швецією. Думки, висловлені в цьому довіднику, належать авторам і не обов'язково відображають погляди інших закладів.